

Konsultatīvā padome “Izglītība visiem”

2011.gada 28. aprīlis – 6.maijs

PROTOKOLS

2011.gadā Konsultatīvā padome „Izglītība visiem” ir pievērsusies mūžizglītības principa īstenošanai pašvaldībās, īpaši akcentējot skolu iespējas kļūt par resursu sabiedrības labklājības celšanai, paplašinot skolas funkcijas, stiprinot sadarbību ar pašvaldību institūciju, nevalstisko organizāciju pārstāvjiem un uzņēmējiem, un kļūstot par vietu, kur zināšanas un prasmes var pilnveidot ne tikai bērni, bet ikviens apkaimes cilvēks.

Šīs tēmas ietvaros 2011.gada martā konferencē „Iespēju Tilts sākumskolā”, kas notika Valmierā, Konsultatīvās padomes locekļiem bija iespējams iepazīties ar Stratēģiskās analīzes komisijas veikto pētījumu par esošo un potenciālo vecāku, kā arī sabiedrības kopumā, „pieprasījumu” attiecībā uz sākumskolas izglītības saturu, mācību metodēm un mācību vidi, noklausīties prezentācijas par pārmaiņu iespējām un izaicinājumiem skolām, kā arī pašiem piedalīties praktiskajās nodarbībās – mācību stundās, iepazīstoties ar informācijas tehnoloģiju daudzveidīgajām izmantošanas iespējām mācīšanas un mācīšanās procesā.

Ikgadējās starptautiskās nedēļas „Izglītība visiem” ietvaros (28.04 – 06.05.2011) Konsultatīvās padomes locekļi varēja piedalīties diskusijās par skolas lomu pašvaldībās, analizējot un izvērtējot, kādi ir izaicinājumi un iespējas skolai pārmaiņu laikā kļūt ne tikai par ilgtspējīgās izglītības nodrošinātāju, bet arī par pašvaldības attīstības virzītājspēku. Diskusijas notika visos Latvijas reģionos

Galvenie darbības virzieni un ieteikumi no diskusijām reģionos

Alsunga: seminārs „21.gs.izglītība suitu novadā, saglabājot kultūrvēsturisko mantojumu”
organizatori: Alsungas vidusskola, piedalās Izglītības un zinātnes ministrijas, Reģionālās attīstības un vides ministrijas pārstāvji, kā arī Alsungas, Basu, Jūrkalnes pašvaldību un skolu pārstāvji, pētnieki, nevalstisko organizāciju pārstāvji un citi interesenti.

Seminārā galvenais akcents tika likts uz modernās izglītības sasaisti ar kultūras mantojumu. Semināra dalībnieki bija vienisprātis par to, ka mūsdienās kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana ir apdraudēta, un tāpēc nevar iztikt bez formālās izglītības sistēmas iesaistes, jo cilvēkiem ir nepieciešama piederības izjūta. „Tieši identitāte ir uzskatāma par privilēģiju, īpaši, ja tai līdzī nāk resursi, bet izaicinājums ir atrast līdzsvaru starp tradicionālo identitāti un mobilitāti,” teikts Alsungas semināra secinājumos. Tajos uzsvērts arī tas, ka izglītība ir cieši saistīta ar ekonomiku, tāpēc nepieciešams domāt par reģionālo plānošanu, pašvaldību attīstības programmām un uzņēmējdarbības veicināšanu.

Brocēni: seminārs „Skolas iespējas pašvaldības un sabiedrības vajadzību nodrošināšanai”
organizatori: Brocēnu pašvaldība sadarbībā ar Brocēnu vidusskolu, piedalās pašvaldību un to institūciju pārstāvji, skolas administrācija, skolotāji, skolas darbinieki, nevalstisko organizāciju pārstāvji, vecāki, uzņēmēji u.c.

Seminārā noteikti galvenie izaicinājumi mūsdienai skolai: vecāku attālināšanās no skolas; komunikācija un informācijas apmaiņa; vietējo resursu iespēju apguve; profilaktiska darba nepieciešamība tā vietā, lai cīnītos ar sekām; skaidri formulēti attīstības virzieni vismaz 5 – 10 gadiem; savas lomas apzināšanās novada attīstības plānā; prasme skolai sevi „pārdot”; vecāku atbalsta iespēju apzināšana; jauniešu resursu aktīvāka izmantošana; kā arī sadarbības pilnveidošana ar vietējiem uzņēmējiem.

Gulbene: diskusija „Skolu loma pašvaldības ilgtspējīgās attīstības nodrošināšanā” organizatori: Gulbenes novada domes Izglītības, sporta un kultūras nodaļa, piedalās pašvaldību un to institūciju pārstāvji, skolas administrācija, skolotāji, skolas darbinieki, nevalstisko organizāciju pārstāvji, vecāki, uzņēmēji u.c.

Diskusijā analizētas skolas un pašvaldības sadarbības iespējas. Skola no pašvaldības sagaida skaidri formulētu redzējumu par izglītības politikas īstenošanu pašvaldībā, kā arī interesi par skolas attīstību. Tiek piedāvāti sekojoši attīstības scenāriji: pašvaldības līmenī tiek turpināts atbalstīt un uzturēt pustukšas izglītības iestādes, vai arī par bāzi ņemot skolu, tiek koncentrētas izglītības, mūžizglītības, kultūras, sporta u.c. jomas, tādejādi konkrētajā pašvaldības administratīvajā teritorijā maksimāli efektīvi izmantojot esošos resursus. Savukārt no skolas sabiedrība sagaida atvērtību, lielāku atsaucību sabiedrības vajadzībām un drosmīgus un pārdomātus lēmumus. Praktiskie aspekti, kas kavē skolu attīstību, Gulbenē identificēti šādi: pedagogu pašpietiekamība un attieksme „ar mums viss ir kārtībā”, direktoru nevēlēšanās risināt problēmas un pašvaldības izvairīšanās no nepatīkamu problēmu risināšanas. Tika piedāvāti arī iespējamie risinājumi: formālās izglītības attīstība, audzinot atbildīgus cilvēkus, tendētus uz rezultātu; tehniskās ievirzes programmas un profesionālās amatu programmas ieviešana. Būtiski pievērst uzmanību neformālajai izglītībai, attīstot dažādas programmas iedzīvotājiem, ņemot vērā viņu vajadzības, projektus un neformālo grupu izveidi un darbību.

Kuldīga: diskusija „Skolu loma pašvaldības ilgtspējīgās attīstības nodrošināšanā”, organizatori: Kuldīgas novada Bērnu un jauniešu centrs, piedalās pašvaldību un to institūciju pārstāvji, skolotāji, nevalstisko organizāciju pārstāvji, jaunieši, vecāki, uzņēmēji u.c.

Kuldīgas diskusijā skola tiek izvērtēta kā attīstības resurss pašvaldībā, kas ir centrs dažādiem ģimeņu atbalsta pasākumiem, brīvprātīgam darbam, sadarbībai ar uzņēmējiem, interešu izglītības un grupu iespējām, formālās un neformālās izglītības attīstībai. Šādā kontekstā ilgtspējīgas attīstības risinājumi, kā to apkopojuši diskusijas dalībnieki Kuldīgā, iespējami,

pirmkārt, uzlabojot izglītības jomu, piemēram, pašvaldībai pilnveidojot sadarbību ar skolām, vairāk iesaistot pedagogus plānošanā; realizējot pirmsskolas iestādēs labāku IT nodrošinājumu; ieviešot bezmaksas izglītību mākslā, mūzikā, sportā; paplašinot jauniešu interešu centru un nodrošinot speciālistu piesaisti tam; kā arī īstenojot profesionālās izglītības programmas atbilstoši darba tirgus pieprasījumam. Otrkārt, uzmanība pievēršama pasākumiem, kas rosina atgriezties Kuldīgā – ar prakses vietām studentiem Kuldīgas uzņēmumos; jauniešiem interesantu un labi atmaksātu darbavietu izveidi; dienesta dzīvokļu piešķiršanu jaunajiem speciālistiem; kā arī jaunām brīvā laika pavadīšanas iespējām.

Preiļi: Diskusija: „Skolu loma pašvaldības ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanā”, organizatori - Preiļu novada izglītības pārvalde, piedalās pašvaldību un to institūciju pārstāvji, skolas administrācija, skolotāji, skolas darbinieki, nevalstisko organizāciju pārstāvji, vecāki, uzņēmēji u.c.

Diskusijā tika apkopoti priekšlikumi un ieteikumi skolu lomas stiprināšanai pašvaldību līmenī, lai tās spētu kļūt par vietējās kopienas kultūras un sociālās attīstības centriem un nodrošināt kvalitatīvu formālo, neformālo un mūžizglītību plašākām mērķauditoriju grupām. Diskusijas dalībnieki secināja, ka skola ir resurss attīstībai ne tikai skolēniem un to vecākiem. Arī novadam tā ir kā atbalsts un drošība, un valstij kā konkurētspējīgs cilvēku resurss. Diskusijas dalībnieki skolu definēja kā kultūrizglītības un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanas centru, sociālo centru, mūžizglītības, interešu un nodarbinātības centru, papildus finansējuma piesaistes institūciju un sakoptas vides paraugu, kas ir būtiska un neatņemama sabiedrības sastāvdaļa. Diskusijas rezultātā radās secinājumi, ka pašvaldībā tika realizēti daudz nozīmīgi projekti, kas deva iespējas izveidot datu bāzes, iegādāties tehnoloģijas, iekārtot telpas un nepieciešamo aprīkojumu, gūt jaunu pieredzi, praksi, sadarbības iemaņas, iegūstot gan materiālas, gan intelektuālas vērtības. Dalībnieki izvirzīja priekšlikumu, ka skolām būtu vēl aktīvāk jāiesaistās Latvijas un starptautiskajos projektos; efektīvāk jāiesaista skolu darbā pašvaldības iestādes, uzņēmumus un NVO; jārada iespēju bērniem un jauniešiem strādāt brīvlaikā novadā, valstī vai ārzemēs; jāievieš papildus programmas pieaugušajiem; un, lai nodrošinātu efektīvāku izglītības sistēmu jāiesaista izglītības darbā ģimenes.

Riebiņi: diskusija „Savs ceļš, lai noturētos”(stratēģiskie jautājumi, novada attīstības modeļa kaldināšana), organizatori – Riebiņu vidusskolas sadarbībā ar Riebiņu novada Izglītības un kultūras komiteju. Diskusijā piedalās Riebiņu novada deputāti, izglītības un kultūras komitejas locekļi, pedagogi un skolas darbinieki.

Diskusijā tika apkopoti un analizēti gan pozitīvās prakses piemēri, gan turpmākās attīstības vajadzības, un tās ir: izglītības attīstības stratēģijas izstrāde novadā, konkurētspējīgas izglītības nodrošināšana, energoefektivitātes paaugstināšana novada izglītības iestādēs, līdzekļu piesaiste projektiem, aktīva skolas reklāma, intensīvs darbs ar vecākiem, sporta skolas, mūzikas skolas un mākslas skolas filiāļu izveide, kabinetu aprīkošana ar modernajām tehnoloģijām, prasmju pilnveidošana u.c.

Talsi: diskusija „Skolu loma pašvaldības ilgtspējīgai attīstībai”, organizatori - Talsu valsts ģimnāzija, diskusijā piedalās: Talsu novada domes deputāti, Talsu novada pašvaldība, pašvaldības institūciju pārstāvji, Talsu novada skolas, uzņēmēji, nevalstiskās organizācijas, Talsu novada bērnu un jauniešu centrs, Talsu novada pieaugušo izglītības centrs u.c. interesenti.

Diskusijā tika izvirzīti vairāku būtiski principi skolu lomas stiprināšanai pašvaldības ilgtspējīgas attīstības vajadzībām. Pirmkārt, novada skolām jāsāk piedāvāt daudzveidīgas izglītības programmas un papildus izglītības iespējas jauniešiem, un šīm programmām jānodrošina personības izaugsme. Otrkārt, ģimene ir jāpozicionē kā svarīgākā novada bagātība, aktualizējot vērtībuzglītības jautājumus ģimenēs, skolā, sabiedrībā. Treškārt, ir jāpaplašina atbalsts pedagogiem kā cilvēkresursam, kas nodrošina izglītības kvalitāti un var realizēt skolu atvērtību sabiedrības mūžizglītības vajadzībām. Visbeidzot, ir jāturpina izglītības iestāžu fiziskās vides atjaunošana un pilnveide, kā arī skolu un brīvā laika pavadīšanas centru sadarbība ar novada iedzīvotājiem.

Rīga: seminārs „Skola lomu pašvaldībā: iespējas un izaicinājumi”, organizatori UNESCO LNK sadarbībā ar IZM. Diskusijā piedalās – valsts un pašvaldību institūciju pārstāvji, pētnieki no Latvijas Universitātes, RPIVA un Daugavpils universitātes, nevalstisko organizāciju pārstāvji, vecāki u.c. interesenti.

Semināra laikā tika uzklusīta labās prakses pieredze, kas radusies skolām un pašvaldībām iesaistoties Sorosa fonda- Latvija īstenotajā iniciatīvā „Pārmaiņu iespēja skolām”, kā arī analizēts Baltijas Sociālo zinātņu veiktais pētījums par šīs iniciatīvas ietekmi. Lai noteiktu galvenos rīcības virzienus un diskutētu par sadarbības iespējām un risinājumiem skolu ilgtspējas problēmām tika izveidotas sekojošas darba grupas: „Skolu loma pašvaldību iedzīvotāju vajadzību noskaidrošanā”, „Pašvaldību resursu apzināšana un to mērķtiecīga izmantošana skolas kontekstā”, „Formālā un neformālā izglītība kvalitatīvai mūžizglītībai”, „Sociālo partneru iesaiste skolas attīstībā pašvaldībā”. Apkopojot darba grupu paveikto, kā būtiskākās problēmas, izaicinājumi un risinājumi tiek minēti šādi ierosinājumi: pašvaldības kapacitātes apzināšanās iedzīvotāju vajadzību un vēlmju izzināšanā; atgriezeniskās saiknes nodrošināšana starp pašvaldību un skolām par iedzīvotāju vajadzību apmierināšanas iespējām; skola kā resurss informācijas iegūšanai par iedzīvotāju problēmām un vajadzībām; skolas padomes lomas paplašināšana vecāku un pašvaldības iesaistei kopīgu problēmu risinājumā; kā arī vecāku iedrošināšana runāt par savām vajadzībām un interesēm kopīgu risinājumu meklējumos. Tāpat tika ierosināts apzināt pašvaldību resursus un tos mērķtiecīgi izmantot skolas kontekstā, piemēram, rīkojot iedzīvotāju forumus, iesaistot uzņēmējus skolas darbā u.tml. Tika diskutēts arī par formālās un neformālās izglītības nozīmi kvalitatīvas mūžizglītības kontekstā, noskaidroti potenciālie partneri un labās prakses piemēri skolas un kopienas attīstības veicināšanā gan valsts, gan pašvaldību mērogā.

UNESCO Latvijas Nacionālā komisija

Secinājumi:

Iepazīstoties ar diskusiju rezultātiem, jāsecina, ka skolas ir gatavas pārmaiņām – gan pilnveidojot savu piedāvājumu, pievēršot uzmanību neformālajai izglītībai, gan iesaistot plašāku mērķauditoriju, jo īpaši, pieaugušos. Savukārt sabiedrība ir novērtējusi skolas lomu kā lokālās pašapziņas veicinātāju. Galvenais ir uzdrīkstēties skolai un pašvaldībai kopā paskatīties uz sevi un izvērtēt, cik efektīvi var tikt izmantoti pieejamie resursi – vides, ekonomiskie, kultūras un sociālie, lai veidotu iekļaujošu sabiedrību, kura pamana katru iedzīvotāju ar viņa vajadzībām sākot no dzimšanas brīža un pielāgo nevis cilvēku sistēmai, bet sistēmu cilvēkam. Svarīgi ir nevis aizrauties ar sacensību un ciest no „mazā brāļa” kompleksa, bet atklāt tās „rozīnītes”, kas padara katru vietu īpašu – suitu dziesmas, Kuldīgas vecpilsēta, vai Daugavas loki – savijoties kopā tradicionālajam ar inovatīvo veidojas lokālā pašapziņa, ko jākopj un jāattīsta.

Apzinoties iedzīvotāju vajadzības, izpētot pieejamos resursus un veidojot tiem atbilstošu kvalitatīvu, iekļaujošu un vērtīborientētu izglītību ir iespējams panākt ilgtspējīgu attīstību, kurā jauni izaicinājumi un problēmas kļūst nevis par šķērslī, bet par iedvesmas avotu jaunu, inovatīvu risinājumi meklēšanā un realizēšanā.

Sagatavoja: Baiba Moļņika, UNESCO LNK Izglītības sektora vadītāja